

Bývalý ústavný právnik Rado Procházka sa otázke ústavnosti referenda o predčasných voľbách venuje už 20 rokov: “REFERENDUM O PREDČASNÝCH VOĽBÁCH JE ÚSTAVNÉ. ĽUDIA NAŇ MAJÚ PRÁVO!” (Rozhovor)

- CZ24 News | 22. května 2021

SLOVENSKO: Rozhovor s Radom Procházkom, v ktorom vysvetlil, prečo je referendum o predčasných voľbách ústavné a prečo môže pomôcť stabilite politického systému.

Liberálna prezidentka Čaputová sa rozhodla podraziť ľudí a opäť podržať súčasnú koalíciu a obrátila sa s referendovou otázkou o predčasných voľbách na Ústavný súd. Bývalý politik a ústavný právnik Rado Procházka poskytol denníku Postoj rozhovor na túto tému.

Hlas ľudu musí byť na prvom mieste

Procházka v rozhovore vysvetľuje svoj právny názor. Podľa neho je takéto referendum v súlade s našou ústavou a pomáha demokracii a okrem iného hovorí: „Pohodlie spojené so štvorročným očakávaním sa mi nezdá silnejšou hodnotou, ako dať ľuďom možnosť voľiť skôr, ak ich dosť veľa povie, že voľiť chce.“

Otázke ústavnosti referenda o predčasných voľbách sa Procházka venuje už 20 rokov, no podľa jeho

slov sa zatiaľ nepodpísal ani pod jednu petíciu za takéto referendum.

Bývalý predseda politickej strany SIEŤ hovorí, že ústava predpokladá konanie referenda o akejkoľvek otázke verejného záujmu s výnimkou tých, ktoré sa týkajú základných práv a slobôd, daní a rozpočtu. Právo občanov rozhodovať priamo je už v prvej hlave ústavy a toto právo podľa neho treba vykladať primerane široko, pričom zákaz je výnimkou z tohto práva, čo treba vykladať primerane zužujúco.

Zdravý rozum aj ústava v prospech referenda

Cituje z doposiaľ jediného rozhodnutia Ústavného súdu, ktoré vydal v konaní o súlade predmetu referenda s ústavou: „Príliš široký výklad tejto ústavnej normy by mohol viesť k znefunkčneniu inštitútu fakultatívneho referenda, pretože je málo takých otázok, ktoré by sa aspoň čiastočne nedotýkali základných práv a slobôd.

Pri extenzívnom výklade obmedzenia predmetu referenda vo vzťahu k základným právam a slobodám hrozí eliminovanie právneho inštitútu referenda zo spoločenského života, pretože je zjavné, že každá dôležitá otázka verejného záujmu má nejaký vzťah k niektorému základnému právu.“

Procházka správne poukazuje na to, že debata o vhodnosti, účelnosti či systémovej rozumnosti referenda o predčasných voľbách je iná než debata, či ho ústava zakazuje.

Aj tu však podľa neho platí, že pokiaľ majú občania právo spravovať verejné veci priamo referendom a zároveň iné ustanovenie ústavy hovorí, kedy im toto právo nepatrí, tak z toho vyplýva, že vo všetkých iných prípadoch im patrí.

Tvrde podmienky zabezpečujú legitimitu

Na otázku o demokratickosti takéhoto referenda odpovedá protiotázkou, či by bolo naozaj menej demokratické, keď budú mať možnosť vyjadriť sa v referende obe strany s rozdielnymi názormi, ako keď žiadna z tých strán do referendumnej miestnosti nebude vôbec môcť prísť.

Za silný argument v prospech referenda považuje aj to, že pri voľbách nie je stanovené žiadne kvórum pre ich platnosť a nikto ich legitimitu nikdy nespochybňuje. Pri referende je naopak veľmi prísne kvórum – 50% + 1 hlas. A uvádza ďalší, keď sa pýta, o aký princíp sa opiera téza, že 90 poslancov má právo ukončiť mandát svojich kolegov, kým väčšina voličov pri takom prísnom referendum kvóre ho nemá mať.

Ďalej naznačuje, že nič tragické sa na Slovensku nestalo, keď sa takéto referendum už dvakrát konalo, keď bolo trikrát skrátené funkčné obdobie parlamentu, teda trikrát sme mali predčasné voľby.

Zakázanie referenda môže spôsobiť občianske nepokoje

Iný argument proti referendu zase vyvracia. „Námietka, že každý mesiac bude možné meniť vládu, je nedôstojná a trápna námietka, pretože aj keby sa niekedy dospelo k platnému výsledku referenda, bol by to zázrak. Už len z povahy veci sa to udeje na základe výraznej občianskej mobilizácie. A nikto volebné výsledky priamo meniť nebude, o tých sa rozhoduje vo voľbách a tie nové môžu viesť k

rovnakým výsledkom.“

Ďalej Procházka upozorňuje na veľmi dôležitú vec. Podľa neho, ak by sme sa vzdali možnosti referenda o predčasných voľbách a zakázali ho, vyventilovanie nespokojnosti ľudí sa môže z referendových miestností presunúť na ulicu. Myslí si, že je nebezpečné a kontraproduktívne povedať ľuďom, že za tie štyri roky sa nemajú ako dostať k obnove politického mandátu.

Zdroj: <https://www.hlavnydennik.sk/>